

SZVETLANA GYINISZLAMOVA

VÍZCSEPP

MB
219.662

VERSEK

Szegedi Egyetemi Kiadó
Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Szeged, 2008

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SZVETLANA GYINISZLAMOVA

VÍZCSEPP

VERSEK

**FORDÍTOTTA
NAGY KATALIN**

A NYERSFORDÍTÁSOKAT KÉSZÍTETTE

**BÍRÓ BERNADETT
GABORJÁK ÁDÁM
HORVÁTH CSILLA
SIPŐCZ KATALIN
SZILÁGYI EDIT
VIRTANEN, SUSANNA**

**Szegedi Egyetemi Kiadó
Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Szeged, 2008**

**A kötet megjelenését
a Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar támogatta.**

A fordítás alapja
**Светлана Динисламова: Витсам.
Ханты-Мансийск, 2004**

A jegyzeteket készítette
**Nagy Katalin
Sipőcz Katalin**

A szójegyzéket készítette:
**Bíró Bernadett
Sipőcz Katalin**

Szerkesztette:
Sipőcz Katalin

MB 219662 Az illusztrációkat készítette
Szvetlana Gyinyiszlamova

Borító
Csécsei Károly

2008

© Gyinyiszlamova, Szvetlana
© Nagy Katalin
© Sipőcz Katalin

ISBN 978 963 7356 87 7

Nyomdai és kötetészeti munka:
Opár Bt. Budapest

A manysik és költészetük nem teljesen ismeretlen a magyar olvasók számára. A Nyugat-Szibériában élő manysi (vogul) népesség valaha páratlan kultúrkincs, formailag és tartalmilag is nagyon magas színvonalú népköltészet birtokosa volt. Minden manysi ember magában hordozta ezt a kincset, szinte mindenki képes volt a dal, a vers művészetére. Napjainkra mindebből alig valami őrződhetett meg, mivel a népköltészetüket hordozó nyelv eltűnőben van, és ez különösen nagy veszteséget jelent számunkra, hisz a magyar nyelv legközelebbi rokon nyelvéről van szó.

Reguly Antal és Munkácsi Bernát gyűjtéseinek köszönhetően a manysi népköltészet el már nem tűnhet. A legismertebb manysi író és költő, Juvan Sesztalov munkássága pedig világszerte tette ismerősebbé e kis lélekszámú szibériai nép nevét írásai különös, misztikus hangulatával, őszerejével és az évezredes hagyományokra épülő képi és gondolati világával. De ha az alkotó a világhoz akar szólni, akkor olyan nyelven kell szólnia, hogy sokan megérthessék. És ennek ára van: a kevesek által beszélt és értett anyanyelvet éppen a legismertebbek és a legjobbak cserélik fel a „nagyobb” nyelvekre. Így történt ez a manysi esetében is, irodalmi alkotások e nép szülötteitől ma már főképpen csak oroszul jelennek meg. Ezért olyan nagy jelentőségű Szvetlana Gyinyiszlamova Vízcsepp című verseskötete: manysi nyelven manysi gondolatokkal ír verseket egy olyan korban, amikor már remélni sem mertünk ilyesmit!

Szvetlana Gyinyiszlamova manysi szülők gyermeke, édesanyja elismert énekes és mesemondó volt, népe

folklórjának és hagyományainak aktív és lelkes ismerője és őrzője. Szvetlana dolgozott ápolónőként és hivatalnokként, tanult a szent-pétervári Herzen Főiskolán, ma a hanti-manszijszki Jugria Egyetem manysi tanszékének munkatársa. Elsősorban anyanyelvén publikál. Vízcepp című kötetét elhunyt édesanyja, Tatyjana Romanovna Szadomina emlékének szenteli.

A kötetben olvasható manysi nyelvű versek nyersfordítását a Szegedi Tudományegyetem Finnugor Tanszékének manysiul tanuló hallgatói készítették tanáruk, Sipőcz Katalin vezetésével. A műfordítás Nagy Katalinnak, az uráli népek irodalmának jó ismerőjének és tapasztalt fordítójának munkája. A kötet megjelentetésével nem csupán közeli nyelvrokonaink irodalmának egy alkotását szerettük volna az olvasóknak megmutatni, hanem a két nyelvű kiadással a manysi nyelv iránt érdeklődőkre és a manysiul tanulókra is gondoltunk. Az ő számukra készült a könyv végén található manysi–magyar szójegyzék, mely a versekben található manysi szavakat tartalmazza. A szavaknak nem adtuk meg minden lehetséges értelmét, hanem elsősorban a versekben előforduló jelentésüket. Nem csak a nyelvet tanulmányozók számára jelenthet élményt a kötetet kiegészítő hangos melléklet, melyben a költő maga olvassa fel anyanyelvén a verseket. A hangmelléklet letölthető a kötetet megjelentető Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó honlapjáról (<http://www.kiado.jgypk.u-szeged.hu/letoltesek.html>), valamint CD formájában is beszerezhető.

A kötetet Szvetlana Gyinyiszlamovának az eredeti, manysi kiadásban is megtalálható illusztrációi egészítik ki.

Sipőcz Katalin

Ман ятил омакев сав эрыг эргыглалыс,
Ман тынынг сянькев сав потыр потырталыс.
Мутранг нэ капай посынг номтыл
    номылматыглалэн,
Лавунгкв ат алымам латнганэ нан сар
    хунтамлалэн.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Jó anyácskám sok éneket énekelgetett,
Drága anyácskám sok mesét mesélgetett.
Eme bölcs nőre fényes gondolattal gondolatok,
Ki nem mondott szavaira hallgatva hallgassatok.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Роман Татьяна

Потыр потыртэгум амти омам урыл,
Сартын латнгэ паты атам эргын сирыл:
«Ятил Роман Татьяна хот та хонтыглалум,
Ятил Роман Татьяна хот та яныгмалум».

Ягрим оlnэ маквет сянен оньсиглалвес,
Месыг павыл агииг асен янмалталвес,
Агииг оlnэ магыс тав агииг ёмыгталыс,
Янгыг оlnэ магыс пыг хольт рупиталыс.

Оlnэ хосытэт тав тарвит васинталыс,
Манав янмалтым тав ат-та кантмаялыс,
Таве эруптым ман сыманув путгегыт,
Вос ты латнганува таве регылтэгыт:

«Омакве, нанг похант сымум янгке толы,
Ятилке, нанг похант номтум Тагт хольт ови,
Осьнэ тарвитанум хотталь та минэгыт,
Эрнэ пумысь потрыт хоттыл та ёхтэгыт.

Каминьт катпаттагын анум вотгалалэг,
Суртгын самтегына аквтоп мовалалэг:
«Тынынг аги-пыгыт ам та янмалталмум,
Ятил лунтыт-васыт ам та нювиталмум».

Манав хултыгласын нэмхуньт люль ул варунгкв,
Нэмхотьютын ювле латынг сяр ат лавунгкв,
Ма-вит эруптангкве, Торум янытлангкве,
Мань ос матум хотпат акваг салитангкве.

Roman Tatyja

Beszédemet mostan anyámról beszélem
Szómat mostan apám énekével kezdem:
„Valahol-megtalált, kedves Roman Tatyja,
Valahol-felnevelt, kedves Roman Tatyja”.

Igrimnek földecskéjén anyja szülte lány,
Mészig falucskában apja nevelte lány,
Aki nővé válni lányként sétálgatott,
Aki naggyá lenni fiúként dolgozott.

Élete nehézségekkel volt, ím tele
Mégsem perlekedett bennünket nevelve,
Szívünk őt szeretvén, ím szeretve dobog,
Szavaink hadd melegítsék fel őt legott:

„Anyácskám, jég-szívem kienged közeledben,
Gondolatom Szoszvaként árad közeledben,
Gondjaim-bajaim szanaszéjjel szaladnak,
Jelentős-tetszetős mesék előbukkannak.

Két puha tenyered engemet cirógat,
Két ragyogó szemed engemet marógat:
„Drága ijam-fiam, akit én tápláltam,
Kedves ludam-kacsám, akit én ringattam.”

Meghagyta nekünk, hogy rosszat sose tegyünk,
Vissza soha senkinek ne feleljünk,
Földet-vizet szeressük, Torumot tiszteljük,
Fiatalt meg öreget egyképpen becsüljük.

Сав нанг эрнэ латынг манавн лавыгласын,
Сав нанг ёмас вармалъ манавн варыгласын.
Нанг ётын ман элалъ туп олунгкв тангхегув,
Хунът тах нанг эрганын ман ос ханисътэгув.

Лувыл минмигтэгын, эрыг суин суйты,
Хапын унтыгпегын, эрыг суин суйты.
Пумасипа латнгыл нангын лавителув,
Янытлан латнгытыл инг тах хонтыгтелув.

«Ятил Роман Татьяна хот та яныгмалум,
Ятил Роман Татьяна хот та хонтыглалум, –
Атям, масьтыр хумкве, омамн эргыт эргыс,
Вагтэ, ятил омавн эрыг сака эрыс».

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Fontosnál fontosabb szókat szóltál nekünk,
Számptalan jótettet tettél, ím mivelünk,
Minél tovább szeretnénk teveled lakni,
Énekeid majdan másoknak átadni.

Lovaddal jársz, hangosan hallik éneked,
Csónakba szállsz, hangosan hallik éneked.
Köszönő szavakkal köszöntve köszöntünk,
Tisztelő szavakkal tisztelve tisztelünk.

„Valahol-felnevelt kedves Roman Tatyja,
Valahol-megtalált, kedves Roman Tatyja”:
Jó apám éneket énekelt anyámnak,
Tudta, kellett nagyon az ének anyámnak.

***

Тагт павылтемт ам овылсёс лылаямум,
Сянь-асьтегн овыл латнгум лягаламум,
Вагтал лаглагумтыл тыт та ёмасамум,
Тупкам товлагумтыл тыт та хосувламум.

Тагт агииг олунгкв матъёмас лавимам,
Посынг намыл ам матъёмас намаимам.
Оматем номттетэ нонгхаль ялтуптылум,
Омам латынгтетэ элаль тотыгпилум.

Роман Татьяна эрганэ нан сар хунтылалэн,
Нэ-капай сягтэ-тыстэ сымын тараталэн.
Сат тал миннэ лёнгхе эрыг тал хунь олы,
Нявраманэ олым посынг номт хунь холы.

Сянь-асьтегн номим ман олунгкв воратэгув,
Сянь-ась савынг каныт самвит сосантэгув.
Савалыпыг хультым салиг люлянтасув,
Анилап тал олунгкве тыстым касасясув.

Оматев эрганэ ман пуссын номиянува,
Туранув лапнувыт те – пуссын эргиянува.
Роман Татьяна омакве матъёмас оньсьсува,
Семан Силька колыт ман янмалтавесува.

***

Szoszva menti falumban jöttem világra,
Anyám-apám ott figyelt első szavamra,
Erőtlen két lábammal itt botladoztam,
Törékeny két szárnyammal ottan csapkodtam.

Jó, hogy szoszvai lánynak rendelték engem,
Jó, hogy ékes-fényes névvel neveztek engem,
Anyácskám gondolatait felélesztem,
Anyám szavacskáit eléfelé viszem.

Derék Roman Tatyja énekét hallgassátok,
Örömet-búját szívetekbe fogadjátok.
Dal nélkül hogyan tartana száz évig útja,
Hogy élne gyermekei-fényes gondolatja.

Anyácskánkra-apánkra gondolva élünk,
Anyácskánk-apácskánk sírjánál könnyezünk.
Szomorúan, elárvultan álldogálunk,
Beletörődve csók nélkül búslakodunk.

Anyánk énekeire mindre emlékezünk,
Miket, míg torkunk bírja, örökké éneklünk.
Roman Tatyja anyácskánk jó, hogy volt nekünk,
Szeman Sziljka házában felnevelkedtünk.

***

*Аквсёс, хунь омав атимыг емтме юи-налт нила
талтем минас, ам ты эрыг хунтамласум. Ты эрыг
омам тав эргыс. Тав минаме юи-налт овыл эргэ –
люньс эргыг олыс.*

Сам вит сяр ат та хультыс,
Ёрум сяр хот та холас.
Хотитын тысир та варапавесум,
Хотитын тысир та таяпавесум.
Лунттенум-вастенум хултуптасанум,
Лунттенум-вастенум оссувласанум.

Агмумн, амп хольт, та пурвесум,
Агманумн хот та холтуптавесум.
Касынг хотал Торум ты кос пойкыслум,
Касынг эт хоталкве ты кос урыслум.
Лунттенум-вастенум хултуптаманум,
Лунттенум-вастенум оссувламанум.

Нэматыр люль ат варыгласум,
Нэматыр карек ат оньсигласум,
Сорни Найкве – нумыл ты сунсэгын,
Ятил Войкан – пуссын ты васинтэгын.
Ам лунттенум-вастенум ань ургалалэн,
Ам лунттенум-вастенум ань уральталэн.

Акв-тит хотал олунгкв инг кос тахсум,
Хотал нупыл сунсым туп та нянгхсум.
Агмумн саватымам, ат та веритасум,
Тэпынг-хулынг матем ам та оссувласум.
Лунттенум-вастенум туп та салитэгум,
Лунттенум-вастенум туп та улыглэгум.

*Anyánk halála után négyⁱ évvel egyszer csak meghallottam
ezt a dalt. Anyám énekelte. Eltávoztása után ez volt az első
síró-ének.*

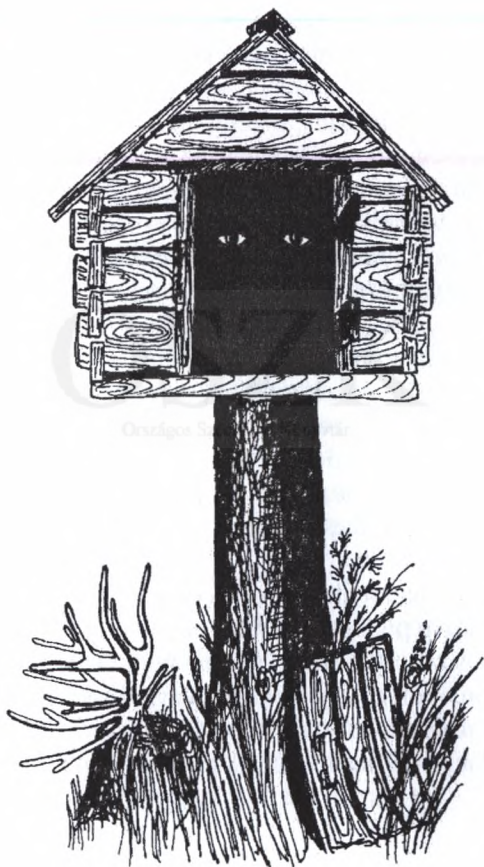
Könnyem egyre csak csorogott,
Erőm, íme mind elhagyott.
Lám, valaki megragadott engemet,
Lám, valaki megmardosott engemet.
Ludacskáim-kacsácskáim elhagytam,
Ludacskáim-kacsácskáim otthagytam.

Kutyaⁱⁱ kín mardos, ím engemet,
Betegség vitt el biz' engemet.
Hiába imádtam nappal Torumot,
Hiába vártam én éjjel a napot.
Elhagyott ludacskáim-kacsácskáim,
Otthagytam ludacskáim-kacsácskáim.

Semmi rosszat nem cselekedtem,
Semmi bűnt én el nem követtem,
Felülről-néző Arany-Istennő,
Mindenkit-látó Fényes Istennő,
Ludacskáim-kacsácskáim őrizd meg,
Ludacskáim-kacsácskáim óvjad meg.

Néhány napot akartam élni még,
Szűkölve pislogtam a nap felé.
Kóros kórtól kíntatva tovább nem bírtam,
Táplálékos-halas földemet elhagytam.
Ludacskáim-kacsácskáim sajnálgom,
Ludacskáim-kacsácskáim babusgatom.

Ёт тотыглам латнганум ос та сумыгласыт,
Махум сымтеныла ос та сорнятасыт,
Улмын хотпа улмен ам туп ёхталэгум,
Лавунгкв тахнэ латнгум тонт лавыглэгум:
«Ам лунттенум-вастенум ул вос саватавет,
Ам лунттенум-вастенум, алам, ургалавет!»

Magam hozta szavaim újból felzengtek,
Szóimtól az ember-szívek megremegtek,
Álmodó emberek álmába toppanok,
Mondani vágyott szóimat szólom legott:
„Ludacskáim-kacsácskáim sose szenvedjenek,
Ludacskáim-kacsácskáim megőriztessenek!”

*Витсам туп солвалыл пармаптаве,
Хотпа туп люль латнгыл лягалаве,
Тупкам сымтетэ тонт манумты,
Витсам самвитыг тонт овумты.*

Витсам

Амти ман нэ – латынг тал ам ат олэгум,
Нотум палытэт сянь латнгум улылэгум,
Номтум войт овим потранум лавиянум,
Сымум войт хуим потранум тотыянум.

Тагт я сыстам витквет витсамыг овегум,
Сульгин янгкыт халт янгксамыг вольегум,
Сосхатнэ раквыт ёт раквсамыг патэгум,
Ёнгхамлан туйт ёт туйтсамыг ёнгхегум.

Йисыт миннэл сыс савсёс олыглалмум,
Сяньтем сансагет савсёс унлыглалмум,
Овынг я витсамыг аквнакт хунь овсум,
Маньси мирум халт аквнакт хунь олсум.

Касынг вор лёхъясыт лаглум ёмасалум,
Элаль миннэ лёнгх номттем хонтсалум.
Торум ма-вит эрге ам та хунтамламлум,
Сянькем эргум эрге ам та эргалтамлум.

Суинысь ман суйтал эргум овылтаслум,
Самвит сэгумталым касум оссувласлум,
Олнэ хосытумт вос витсамыг хультэгум,
Миртем эргыт-потрыт ул вос ёрувлэгум.

*Ha a vízcseppbe csipetnyi sót szórnak
A cseppecske könnyé lesz
Ha az embernek néhány rossz szót szólnak
Gyenge szíve megremeg.*

Vízcsepp

Én, földdel bíró nő – némán nem élhetek,
Amíg csak élek őrzöm anyanyelvemet.
Vajbanⁱⁱⁱ úszó gondolatom szövi beszédem
Vajban lakó szívem szövögeti beszédem.

Tiszta Szoszva-vízben én, vízcsepp ragyogok,
Pengő jegek között én, jégcsepp csillogok,
Ömlő esővel én, esőcsepp lecsurgok,
Hulló hóval én, hópehely firgek-forgok.

Eszteendő során én sok mindent megértem,
Anyácskám térdén, ím sokat üldögéltem,
Rég folydogáló víz cseppeként csorogtam,
Egykoron manysi népem között lakoztam.

Minden erdő ösvényét bejárta lábam,
Előre vivő út gondolatát megtaláltam.
Halltam Torum földjének-vizének énekét,
Énekeltem Anyácskám énekelt énekét.

Halk énekem hangosan ontottam a földre,
Kedvemet elhagytam könnyem letörölve,
Mától fogva szeretnék vízcsepp maradni,
Népem dalait-meséit észben tartani.

Амти ман нэ – латынг тал ам ат олэгум,
Нотум палытэт сянь латнгум улылэгум,
Номтум войт овим потранум лавсанум,
Сымум войт хуим потранум тотсанум.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Én, földdel bíró nő – némán nem élhetek,
Amíg csak élek őrzöm anyanyelvemet.
Vajban^{iv} úszó gondolatom szövi beszédem
Vajban lakó szívem szövögeti beszédem.

*Ханты-Мансийск ус – тыи сака нётнэ ускве. Аквсёс ус
нупыл омам самтегетыл ангкватасум, тав сыме тара
номттем таратаслум, ты эрыг ты хунтамласлум:*

Русь мутра карыс колквет,
Русь мутра терынг колквет,
Хуньт тай та унттыпалымат,
Хуньт тай та тусьтыгпалымат.
Мирын та сялтыглалавет,
Мирын та олыглалавет.

Русь мутра пахвынг усхулыт,
Русь мутра састум усхулыт,
Хотмус тай та варапалымат,
Хотмус тай та сёпиталымат.
Машинатын та яласалавет,
Махмытын та ёмыгталавет.

Русь мутра нётнэ ускве,
Русь мутра яныг ускве,
Матьёмас хорамталыман,
Матьёмас савмалталыман.
Агиянум лёнгх хонтэгыт,
Пыганум лёнгх хонтэгыт.

Русь мутра хасьтал рупата,
Русь мутра номтынг рупата,
Нявраманум варыглалэгыт,
Нявраманум хасыглалэгыт.
Нумыл сунсыглалэгум,
Нумыл хунтлыглалэгум.

Hanti-Manszijszk nagyon tetszetős város. Egy alkalommal anyám két szemecskéjével tekintettem rá, az ő szívén engedtem át gondolatomat, és ezt az éneket hallottam:

Magas házak orosz módra,
Vasas házak orosz módra,
Egykoron, ím megépültek,
Egykoron, ím felépültek.
Az emberek beköltöznek,
Az emberek bennük élnek.

Széles utcákat orosz-mód,
Sima utcákat orosz-mód,
Valahogyan megcsinálták,
Valahogyan megalkották.
Autók járók azokat,
Emberek járók azokat.

Szép várost, ím orosz módra,
Nagy várost, ím orosz módra,
Jó, hogy így megszépítenek,
Jó, hogy ily nagyra növelnek,
Lányaink utat találnak,
Fiaink utat találnak.

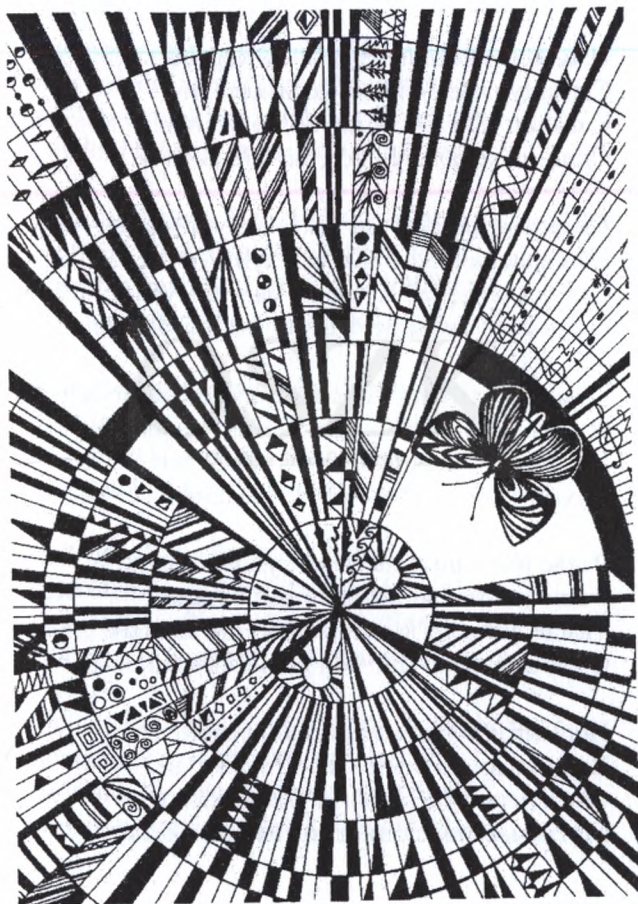
Idegen munkát orosz-mód,
Okos munkát orosz-mód
Megcsinálják gyermekeim,
Megoldják a gyermekeim.
Felülről figyelek rájuk,
Felülről fülelek rájuk.

Русь мутранг варим усквет,
Русь мутранг тусьтым усквет,
Вагтал агиянум вос олэгыт,
Вагтал пыгагум вос хулэгыт.
Торумн вос ургалалавет,
Отырын вос ургалалавет.

Orosz-mód épült városban,
Orosz-mód szépült városban,
Éljenek gyenge lányaim,
Háljanak zsenge fiaim.
Torum oltalmazza őket,
Isten oltalmazza őket.

Мутранг омави-атяви инг акв эрыг эргегум ...

Ятил омакеви ман та янмалталвесув,
Тынынг атякеви ман та ханисьталвесув.
Холтал эргытыл ман та эргылалвесув,
Пойлттал потрытыл ман та потырталвесув.

Нэнталын хоталыт тулытыл хартвесыт,
Сыманув касаныл хот-алмаявесыт.
Савалан таланув хотмус та олыянуv,
Сюнинг хоталанув номтыт оньсиянуv.

Посалтыт павылт ман аквсёс хунь олсуv,
Нэн арасин похат аквнакт хунь унлысуv,
Сав осьхоль, сав муvиньт ман та муvиньталсуv,
Омаv-атяv ляпатэнт сав сот хонтыглалсуv.

Пумкант ты хотал мус нэнан хунтлылэгув,
Нэн хольтын ман олунгкве тонт молямлэгув:
«Ятилыт, моляхнуvе пуманын репен,
Сяхыл хангхын элы-палт пумканын астлэн.

Ракве юи-палыт пыгквег хул алысьлэн,
Ракве юи-палыт агиквет пил ватэн».
Тамле латнгыт хунтлангкве тонт сягтым олыс,
Омаv лавнэ латынг вой хольт сымын овыс.

Посынг номтыл нэнан ман номиянуvа,
Варум вармалянын элаль тотыянуvа,
Сат лунтыт-васыт эл та тыламысат,
Матьёмас тан сюнинг питит яныгмасыт.

Bölcs anyáknak-apáknak még egy éneket énekelek

Kedves anyácskánk, ím felnevelt bennünket,
Drága apácskánk, ím taníttatott minket,
Nekünk énekelt énekük kifogyhatatlan,
Nekünk mesélt meséjük végeláthatatlan.

Szüleink híján napunk felhők takarják,
Szívünk örömeit tőlünk elragadták,
Szűkös éveinkben valahogy elvagyunk,
Hajdani boldog napjainkra gondolunk.

Posaltit faluban éldegéltünk hajdan,
Szüleink tüzénél üldögéltünk hajdan,
Nevetve nevettünk, tréfákkal tréfáltunk,
Anyánk-apánk közelében boldogok voltunk.

Erdőn-mezőn járva máig őket halljuk,
Intelmeiket mindenkor megfogadjuk:
«Gyerekek, a magot gyorsabban vessétek,
Dolgotok vihar előtt bevégezzétek.

Eső után halat fogjatok, fiaink,
Eső után bogyót gyűjtsetek, lányaink».
Az efféle szókat öröm volt hallgatni,
Vajként folytak szívünkbe anyánk szavai.

Fényes gondolattal gondolunk szüleinkre,
Dolgaikat tovább víve, megőrizve.
Hét lúd, hét kacsza, bizony kirepültek,
Gazdag fészekben amikor felnőttek.

Ма-вит улылым, нявраманэ улылым, омам эрге тох ты олнуv:

Тит я толях Сорни Най, Сорнинг Акв,
Люлинг ворныл тан тыг та унтапасыт
Ты тэпынг ман, ты витынг ман.
Ты тэпынг ямент, ты сытынг павлумент,
Тэлы таглынг, туи таглынг
Сюнинг павлумен олыс.
Нанг сансанынт яныгмам
Нялынг пыганын, товынг пыганын,
Юнтупынг агиянын, тулянг агиянын,
Ракв сай, вот сай, нанг хосытын,
Нангынныл та пойкев.
Хот олнэ матевт, хоса ма, хоса витын,
Мулум ян, овынг ян
Лай, няврамыт та талсыт.
Ты тэпынг павланыл,
Ты витынг павланыл хунь ёрувлыяныл.
Алгаль минэгыт – хоегыт,
Лонгхаль минэгыт – хоегыт.
Сюнинг ховт, войкан ховт,
Урынг я, посынг я таглын пос,
Няр тов тыт, ховт тов тыт,
Лунт сирыл, вас сирыл – васынг кол,
Ты павланыл ул вос ёрувлыяныл.
Пыгагум вос унлэг
Ман унлумув хосыт.

Földet-vizet magasztalva, gyerekeit babusgatva anyám éneke imígyen szólna:

Két folyó forrásvidéki Arany Fejedelemnő, Arany
Asszony,
Magas erdőből költözött ide
Eme táplálékos földre, eme vizes földre.
E táplálékos folyónkban, e kanyarulatos falunkban,
Telente és nyaranta
Éltünk bizony jómódba'.
Mi, térdeiden felnövekedett
Nyilas fiaid, íjas fiaid,
Tűs lányaid, gyűszűs lányaid,
Eső-menedékért, szél-menedékért
Esedezünk hozzád.
Távolra, messze földre, messzi vízre,
Vidám folyóra, sebes folyóra,
A gyerekek, ím csónakba szállnak.
Eme táplálékos falujukat,
Eme vizes falujukat hogy is felejthetnék.
Fel a folyón mennek – hazatérnek
Le a folyón mennek – hazatérnek.
Sűrű lucfenyő, fényes lucfenyő,
Fénylő hegyi folyó, tiszta folyó,
Zöldellő ág itt, lucfenyő ág ott,
Lúd-módra, kacsamódra – kacsás ház,
Eme falujukat ne feledjék.
Két fiam hadd lakjon
Ott, ahol mi laktunk.

Лай, товыл овыл арась овлын
Хурум Менгкв пыгрись,
Ур Мисхум, вор Мисхум
Ос пуссын тыг вос атхатэгын.
Ты – тарынг улым павылкемт,
Сат улыпа тынынг павылкемт,
Пыгагум вос унлэг.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Menkv^v falusi szárnyas szellemek,
Kérlek tibennetek
Széles tűzhelyünk szélére
Három Erdei Manó fiúcska,
Hegyi Szellem, Erdei Szellem
Mind ide gyűljetek.
Megénekelt fenyős falucskámban,
Hét cirbolyás drága falucskámban,
Két fiam hadd éljen.

Эрыг

Роман Татъя – ятил омакевна,
Семан Силька – ятил атякевна,
Ман та нювیتالвесува,
Ман та янмалталвесува.

Хот аги-пыг нох та квалапасув,
Хот аги-пыг лёнгх та хонтыгпасув,
Элы ман минмыгтасув.
Ма яныт та тарамласув.

Кульпас павылкев ат ёрувлылув,
Посалтыт павлув сымыт оньсилув,
Ма-витув янытлылув,
Сянь-асьтев эруптылув.

Роман Татъя – ятил омакевна,
Семан Силька – ятил атякевна,
Ман та нювیتالвесува,
Ман та янмалвесува.

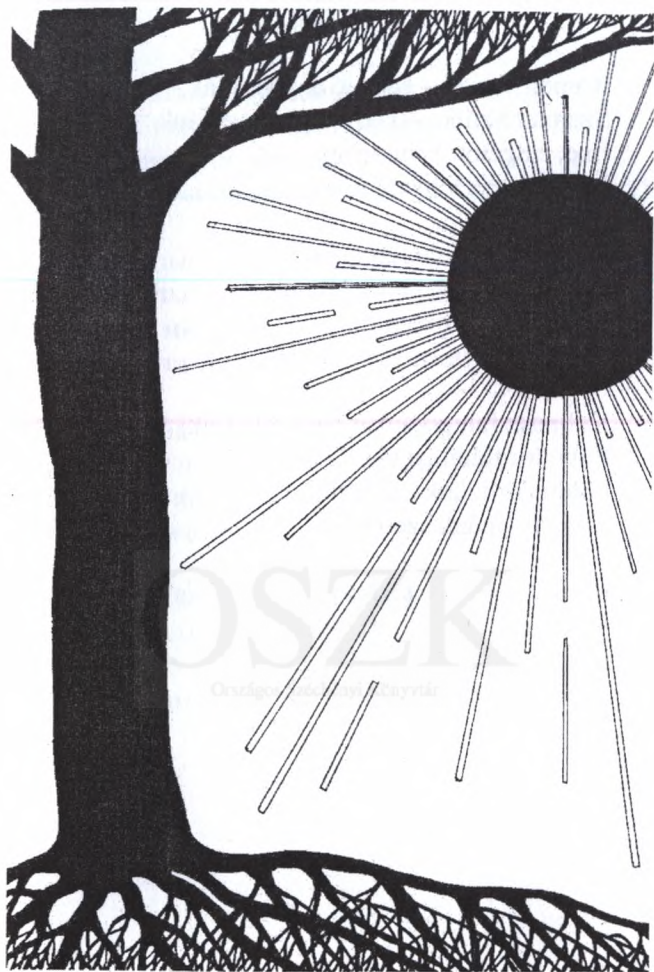
Ének

Roman Tatyja – édes jó anyácskánk,
Szeman Sziljka – kedves jó apácskánk
Íme, ringatott bennünket,
Íme, felnevelt bennünket.

Hat fiú-lány íme lábra álltunk,
Hat fiú-lány ím utat találtunk,
Előre menvést mentünk,
Földszéltében szétszéledtünk.

Kuljpasz falucskánkat nem felejtjük,
Poszaltit falunkat belül őrizzük,
Földünk-vizünk dicsérjük,
Anyánk-apánk szeretjük.

Roman Tatyja – kedves jó anyácskánk,
Szeman Sziljka – édes jó apácskánk
Íme, ringatott bennünket,
Ím, felnevelt bennünket.

Мань агитем

Ятил мань агитем,
Хорамынг луптатем,
Ам сым ломтум,
Ам номт овлум.

Касынг хотал пумысь варим,
Нанг потранын хунтлылалым,
Эргыл нангын муйлуптылум,
Луптам торген хорамтылум.

Тюпынг луптам ургаласлум,
Нётнэ луптам салитаслум,
Сэрьёр агииг яныгмасын,
Номтынг агииг емтапасын.

Сюнинг хотал хонтыгпегын,
Сотынысь нанг олмыгтэгын,
Нэмхуньт нэматырл ул пилэн,
Пахвын лёнгхыл элаль минэн.

Сымтен акваг сыстамталэн,
Тарвит тув ул тараталэн,
Олэн агигве нангти номтыл
Тонт лёнгхын емты сохтыл.

Kis lányocskám

Édes kis gyermekem,
Ékes kis levelem,
Szívem darabkája,
Eszem falatkája.

Naponta csak teszek-veszek,
Hallgatom a beszédedet,
Énekkel leplek meg téged
Ékesítem levélkémet.

Édes falevelem óvtam,
Ékes levelem vigyáztam,
Lám, dicső lány lett belőled,
Lám, eszes lány lett belőled.

Gazdag nap adatik neked,
Szerencse kíséri élted,
Semmi ne ijesszen soha,
A széles úton menj tova.

Szíved mindig legyen tiszta,
Bajokat ne engedj oda,
Kövesd saját gondolatod
Egyenes utad úgy megtartod.

Аринам яныт мань Аринатем,
Мань апыгтем, мань луптатем,
Туя лупта тюпынг агитем,
Туя пора малтым раквытем,
Нанг турсуйтен та луйгикве,
Нанг турсуйтен та эргикве.
Аринам яныт мань Аринатем,
Мань апыгтем, мань луптатем,
Мань лагылтегын та хайттавен,
Мань лагылтегын та тотавен.
Туя пора лургин союмкве,
Туя пора сорнинг хоталкве,
Мань апыгтем, мань луптатем,
Аринам яныт мань Аринатем.

***

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Arinám, kicsi Arinácskám,
Pici levelecském-húgocskám,
Tavaszi falevél édeském,
Kikeleti kicsi esőcském,
Dúdolgatsz a hangocskáddal,
Dalolgatsz a hangocskáddal.
Arinám, kicsi Arinácskám,
Pici levelecském-húgocskám,
Lótok-futok lábacska után,
Futok-lótok lábacska után.
Kikeleti csengő patakocská,
Rügyfakasztó aranyos napocská,
Pici levelecském-húgocskám,
Arinám, kicsi Arinácskám.

***

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Ман олупсав

Ман олупсав – тый сыстам витсам,
Пахвынг я хосыт тотавев.

Ман олупсав – тый мань олынсам,
Тыгле-тувле ойтыглавев.

Номтанув олын ёт тэлыглэгыт,
Олн тал ат вермегыт номсунгкв.
Олнанув виткве хольт сявгылтэгыт,
Тан я хольт хасегыт овунгкв.

Олнрисит ты урыл сопаславет –
Касынг тангхи тэпъялангкв.
«Номтытын» хотпат лакква уртавет,
Нусаг-сёлынгыг ёмыгтангкв.

Сёлынг тангхи хосанув олунгкве,
Торгеннув лылтунгкв патапи.
Эрынг ань номсы нэмхуньт ат холунгкве?
Ос касынг хотал сатапи.

Нусанув хотпа олн урыл номсы,
Эрынг тованакт улмыт вари...
Хуньт тах тав номтэ ёмас сир понсы,
Олн тоныт оньси тах арыг.

Ань ос аквьёт мосьнув номсахтылэв,
Манарыг олунгкв хойхатэв?
Витсам те, манрыг ман тыналахтэв?
Олнсам те, олнкасн пинавев...

Az életünk

Az életünk – tiszta vízcsepp
Széles folyó víz bennünket.
Az életünk – pénzdarabka,
Sodortatunk ide-oda.

A pénz gondolatainkba hatolt,
Nélküle gondolkodni sem tudunk.
Mint a vízcsepp csepeg a mi pénzünk,
Mint a folyó folyik el a pénzünk.

Próbálunk takarékoskodni –
Mert senki sem szeretne éhezni.
Felosztottak minket az okosok,
Így lettünk szegények és gazdagok.

A gazdag még tovább akar élni,
Siet mélyebbeket lélegezni.
Örökké él – magát így áztatja
De egyszer bealkonyul a napja.

Pénzre gondol a szegény ember is,
Tán pénzből szövögeti álmait ...,
Ha valóra válnak egyszer azok,
Élhet ő is úgy, mint a gazdagok.

Most gondolkodjunk el együtt azon,
Életünket miként éljük, hogyan?
Vízcseppként – miért áruljuk magunk?
Pénzdarabként – erszénybe rakatunk ...

*Я ватат арась палтэн. Унлахолэн. Номсахтэн. Палягын
маныр хунтамлэг, самагын маныр касалэг, нёлсамагын
маныр атумтэг, ты урыл нелм-сунтен вос лави.*

Ам арасюм

Я ватат халэв суинысь ронгхи,
Тангхегум акваг вос олы тохи,
Виткве ласьлакв вос овтанталы,
Воткве ворыт вос вотанлалы.

Нильтаныт арасюм палтылылум,
Самум суснэ мус мам улылылум,
Пес порат тыт ос унлыглалмыт,
Тан сымтеныл ос эргиглалмыт.

Аквтох кос сыманув путгантэгыт,
Ос эрганув мотсирл суйтантэгыт.
Аквтох кос элы хоталыт уриянув,
Сотынысь олункве тангхиянув.

Сорнинг хотал, матъёмас ёнгхегын,
Суинысь халэв, матъёмас ронгхегын,
Матъёмас арасюм тыт палтыглылум,
Матъёмас эрыгтем тыт овылтылум.

*A folyóparton gyújtsatok tüzet. ÜldögéljeteK. ElmélkedjeteK.
Mit fületek hall, mit szemetek lát, mit orrotok érez, arról
nyelveljeteK-száljaljateK.*

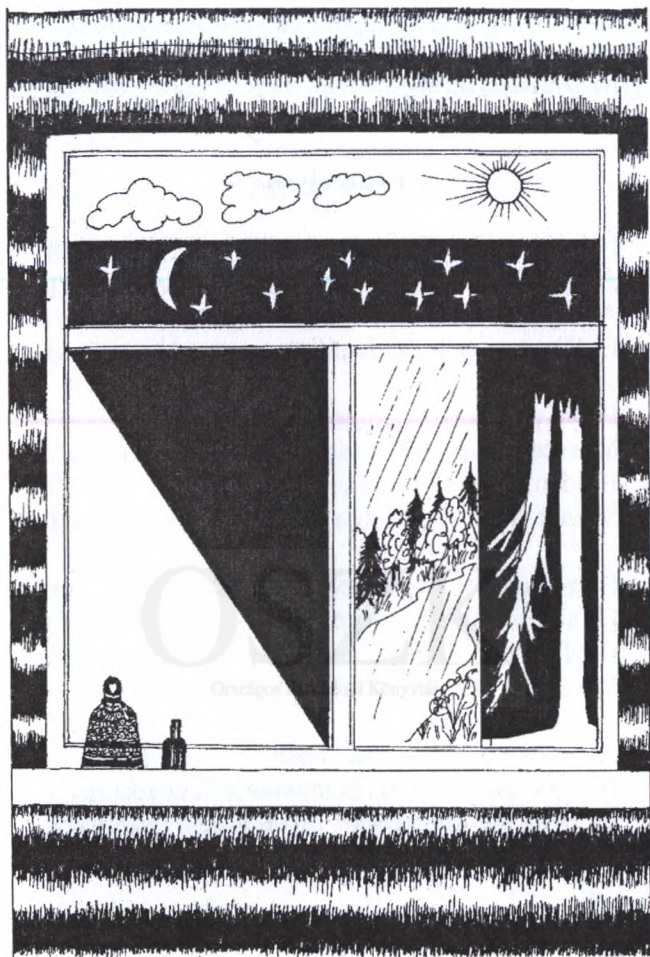
A tűzhelyem

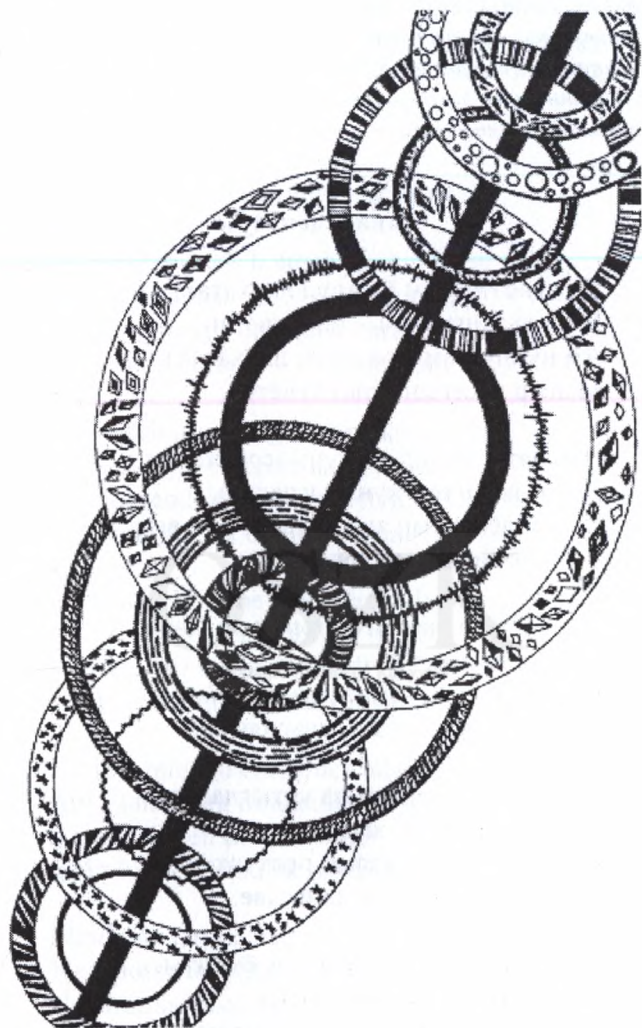
Folyóparton sirály hangoskodik,
Azt kívánom, hogy legyen így mindig,
A folyócska lassan folydogáljon,
Erdőben a szellő fújdogáljon.

Folyó partján meggyújtom a tüzem,
Messze nézve magasztalom földem.
Hajdan emberek üldögéltek itt,
Szívük énekeket énekelt itt.

Hiszen egyformán dobog a szívünk,
De sokféleképpen énekelünk.
Egyformán várjuk mi a jövőnket,
Bőségben vágyjuk élni éltünket.

Aranyos napocska, csak forogjál,
Hangos sirály, nosza, hangoskodjál,
Én pedig nyomban tüzet rakok itt,
Én pedig legott dalba fogok itt.

*Аквсёс этипалаг ам похамн маньси нэ унтыгнас. Ам
рохтунгкве ат пыл алымасум, нэ анумн лави: «Агикве,
наскасыг самвит ул соссэн, ул люньсен. Нанг нупыл
сосхатнэ сав люль латнгыт нангын ат хоегыт, тан
витыл ёла минэгыт ...»*

Лавим лёнгхум

Ул сунсэтен, ам ётум ул вайхатахтэн,
Маныр тангхегын – таи лаветен,
Ам нуплум амп холът ос лайхатахтэн,
Маныр вовегын – таи пуветен.

Нан латнганынл ам хунь эссамтавем,
Номт овлыгтем хунтлыглалым,
Лавим лёнгхумн ам элаль ты тотавем,
Тынынг сяньтеммн ургалалым.

Вос това хотпатын ат торгамталавем,
Сав латнгытыл хунь лавиянум.
Руттенумн матъёмас регылтталавем,
Тананыл сымынгысь оньсиянум.

Касынг хотпа лёнгхыл уртыглалаве,
Ёмасангкв сянен ханисьтаве,
Касынг лёнгх хоталын поступталаве,
Ты хосыт лёнгх вос ханьсяве.

Хотпа лёнгхетыл элаль вос ёманты,
Мотаныт ул вос ялыглыянэ,
Наскасыг ул вос сака тав ляганты,
Номтанэ тысир тыпылтыянэ.

Egyszer este leült mellém egy manysi nő. Még megijedni sem volt időm, a nő így szólt hozzám: „Lányka, feleslegesen ne folyasd a könnyedet, ne sírj. A feléd áradó sok rossz szó nem ér el téged, a víz elmossa őket ...”

A nekem rendelt út

Ne is figyeljete ti énreám,
Mondjátok csak azt – amit akartok,
Akár egy kutya támadtok énrám
Azt kapjátok majd – amit akartok.

Szavaitok nem szégyenítenek,
Csupán saját eszemre hallgattam,
Nekem rendelt utamon vitetek
Drága anyámtól oltalmazottan.

Akadnak, akik meg nem értenek,
Nekik minden magyarázat meddő,
De rokonaim felhevítenek,
Őket szeretem teljes szívemből.

Út, lám minden embernek adatik,
Anyá tanít meg mindenkit járni,
A nap minden utat bevilágít,
Ezért könnyű nekünk rátalálni.

Mindenki járja a maga útját,
Ne tapossa le más ösvényeit,
Ne jártassa hasztalan a száját,
Ne herdálja el gondolatait.

Хоты мирыт халт ам олсум,
Минам йисыт элы-палт,
Намыт, вильтыт ёрувласум,
Туп потыр суйты ватихалт:

«Аги, – ласял потыр ови, –
Сянь-асянын олум ман,
Нэмхуньт ёрувлангкв ат рови,
Сымыт, номтыт оньсен нанг.

Лёнгхув тыгле элыл олум,
Ань ты олнэ сюнинг ман,
Ёмас пойкасува Торум
Ургалаве олнэ кан.

Нантинан ул салитэлын,
Нётмил варен аквписыг.
Торум ма-вит ургалэлын,
Тав тонт элы хотал мыг.

Юртынысь нан пусын олэн,
Янытлэлын олнэ ман,
Латнгын нан ул ёрувлэлын,
Сянь-ась эргыт номен нан».

***

Idegenek között jártam,
Valaha volt korokban,
Nevük, arcuk már homályban,
Csak szavuk hallom gyakran.

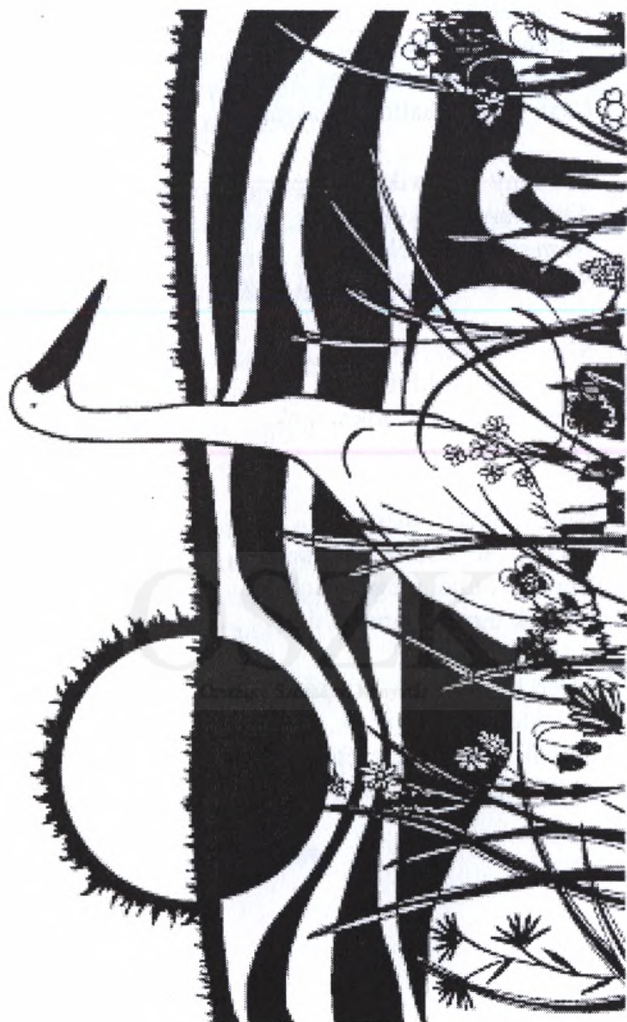
„Te lány – szövök a beszédet –
Apád-anyád lakta földed
Nem szabad elfelejtened.
Szívük, gondolatuk őrizd meg.

Messzi út vezetett ide,
Eme drága földünkre,
Torumhoz jól imádkoztunk,
Őrzön figyel földünkre.

Ne kíméljétek magatok,
Ha kell, segítsétek egymást,
Torum földjét megóvjátok,
Nektek úgy jó napokat ad.

Mind barátságban éljétek,
Földeteket tiszteljétek,
Anyák nyelvét őrizzétek,
Apák énekét éltessétek.

***

Луи макем

Ятил тының мам пумасипал лавилум,
Тэпынг-хулынг мам сака эруптылум,
Тамле паль ворквет хот ос касалэгум?
Тамле хоса волит хот ос васинтэгум?

Луи матемт тьи туп ам хонтыглэгум,
Луи матемт тыгыл номтум савмалтэгум,
Омам сунсум мал – эргыт сумылэгыт,
Омам ёмум мат – луптат яныгмегыт.

Ты ур луи макем сымыл ургалылум,
Ма-вит тэпыл таве акваг унтталылум,
Сорни хоталквена тав вос поступтаве,
Олнэ миртетэна тав вос янытлаве.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Északi földecském

Kedves drága földecskémet köszöntöm,
Táplálékos-halas földem szeretöm,
Ily sűrű erdőket hol találhatnék?
Ilyen hosszú folyókat hol láthatnék?

Északi földemen lelek effélét,
Északi földemen nyílhat meg elmém,
Anyám látta földön – ím énekelnek,
Anyám járta földön – levelek nőnek.

Északi földem szívemmel így óvom
Föld-víz táplálékos áldozattal óvom.
Földem arany napocska aranyozza,
Földem népek ajaka hozsannázza.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Вот

Курыт найкве лятгим курги,
Аквтоп лонгханьсяпыл лурги,
Тыи хунтлым – сымум сягты,
Номтум лэнгн хольт эл хайты.

Кон тыхотал вотас каи,
Йив товытыл сагыт саи.
Олнэ мам лап-вотастастэ,
Лёхъясум хот-туйтыгпастэ.

Лурген, хорген вотнэ вот,
Нанг ат выглын мирум сот.
Мутранг номтыл пойкасвен
Ёмас латнгыл ротмалтавен:

«Вотас сака нанг ул каен,
Тупкам мирын малтып маен.
Полил сака нанг ул лылтэн,
Ёрынг ласьялакнув харыгтэн.

Сунсэн, ма хот-систамтамлын,
Войкан лэптал нортумтамлын,
Ваим, ма-вит нётылтылын,
Товылхаты Торум лылын.

Ёрынг товлын мус инг вотэн,
Малтып хоталыт нанг тотэн,
Кур тур хосыт инг мось тисген,
Тувыл элы лёнгхын тинсэн».

Szél

Kályhában tűz pattog-sercen,
Mintha csengő csilingelne,
Örvend szívem mikor hallom,
Futó mókus – gondolatom.

Odakünn zivatar tombol,
Faágakból fonatot fon.
Földem hóvihar fúttá be,
Utamat is eltüntette.

Súgva süvítő szél, ejnye
Bánatot hozol népemre,
Ravaszul kéreted magad,
Szép szóval kelleted magad:

„Ily nagyon ne tombolj, vihar
Meleget hozz nekünk hamar.
Fagyot ne lehelj mireánk,
Inkább lassabban fújdogálj.

Földünket, ím, megtisztítod,
Fehér lepellel borítod,
Földet-vizet felöltöztetsz,
Elég lelket kaptál ehhez.

Tombold ki tüstént magadat,
Hozzál melegebb napokat,
Kicsit süvíts a kéményben
Azután szelelj el innen.”

Курыт найкве лятгим курги,
Воткве лонгханьсяпыл лурги,
Улпыл латынг хунтамластэ,
Ёре ласьмарт хультуптастэ.

Тыи хунтлым – сымум сягты,
Номтум лэнгн хольт эл хайты.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Pattog a tűz a kályhában,
Csenget a szél hamarjában,
Hallgatva hallgatott ránk,
Ereje is elfogyott már.

Örvend szívem mikor hallom,
Futó mókus – gondolatom.

Куринька

Сангквылтап тант нёвумтэгыт,
Нэквет йиквунгкв люлюмтэгыт.
«Куринькал» тан сангквалтавет,
Мирын тан вос сунсыглавет.

Вот пыг хольт тан ёнгхамлэгыт,
Апрынганыл сусылтэгыт,
Аквтоп йиквунгкв сака тахсыт,
Аквтоп вагтал сяр ат патсыт.

Торыт лакква тыламласыт,
Русинганыл тарамласыт,
Супыт лонгханьсяпыг ёнгхсыт,
Аквтоп вотыт ёлыл вотсыт.

Нэквет «Куринька» йиквегыт,
Миркве касэ савмалтэгыт,
Торген санквылтап ёнгэтен,
Маньси нэквет сусылтэтен.

Kurinka

Hárfa-húrok megpendülnek,
Táncra asszonyok perdülnek.
A «Kurinkát» ropják, járják,
Az emberek csak bámulják.

Forognak, mint a hóvihar,
Gyorsak akár a szélvihar,
Kedvük támadott a táncra,
Nem gondoltak fáradtságra.

A kendők szálltak-repültek,
Rajtjaik meg ereszkedtek,
Harangoztak a szép ruhák,
Alulról a szelek fújták.

Járják a nők a «kurinkát»,
Az emberek mosolyogják,
Pengjenek a hárfahúrok,
Íme, a manysi asszonyok.

Лёмвогын пора

Эт молях холыгпас.
Хотал посэ нэглыс.
Лёмвояквет квалапасыт,
Аквтоп анум ургаласыт.

Тан палтаныл ликмим,
Хайтантэгум йиквим.
Сэкв тур витквел ловтхатэгум,
Ос тананылныл ратхатэгум.

Эрганыл хунтлэгум,
Ты мус номсахтэгум:
Хомус пурхатнэ мань уйквел,
Тэлы тамле суин суйкве?

Манрыг келп аегыт?
Хотыл нёрамлэгыт?
Манрыг хотпа магс паль ворыт,
Лёмвогыт туп сака ёрыт?

Маныр варапангкве?
Тэрпил сартхатангкве?
Торсалюм ам пинумталсум,
Посым йивын ялапалсум.

Посым пут варегум.
Ты хал мось сярgegум...
Я-та, хотал нонгх ты лапыс
Номтум вор нупыл та патыс.

A szúnyogok ideje

Elszelelt az éjszaka.
Látszik a hajnal pírja.
Felkeltek a szúnyogok is,
Foglyaikat nem engedik.

Szúnyoghad támadt rám,
Futkosok táncolván.
Hús tóvízben megmosakszom,
Magam miattuk csapkodom.

Zümmögésük hallgatom,
És ekképp gondolkodom:
Ilyen csöppnyi csípős állat
Ilyen nagy zajt hogyan csaphat?

Vért ugyan mért isznak?
Vajh honnan támadnak?
Miért ily erős rovarok
A vadonban a szúnyogok?

Hogyan védekezzek?
Kenőccsel kenekedjek?
Kendőt kötöttem fejemre,
Fáért mentem az erdőbe.

Füstölőt készíték,
Könnyezve könnyezek...
A napocska felkelt immár,
Az eszem az erdőn jár már.

Ворын хайтталэгум,
Суй пил ватлыгтэгум
Вармалянум варапегум,
Лёмвойт ур ат номсахтэгум.

Пайпум алмаяслум,
Совтум таятаслум,
Хальйив луптат хосгантэгум,
Сягтым ворын ам ёмегум.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Az erdőbe futok,
Áfonyát kapkodok
Míg serényen szorgoskodok
Szúnyogokra nem gondolok.

Puttyom fölvettem,
Kosaram töltöttem,
Nyírfalevéllel legyezek,
A zöldbe örvendő megyek.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Хотмус олантэв

Пес махманув савсыр тарвит васинталсыт,
Ман ань тан олум сир ты олантэв,
Тан тоныт ворт савсыр уй-хул алысьлалсыт,
Ман моссертын тэтал ты рагатэв.

Ты кос лапкат савсыр тэнут тыналаве,
Ос нянь ёвтнэ олын ат оньсилэв.
Хомус олунгкве – хотьютын хултылаве,
Манрыг наскасыг самвит сосантэв?

Манрыг олупсав емтыс тох тарвитыныг,
Маныр карек эрынг ман варапалсув?
Эрынг ань нёланув нох хартсув ёрынгыг,
Эрынг ань матыр ровтал ман новхатсув?

Торум пойксянгкве ты кос ат пойтыглалэв,
Пунгкв пиным ёлальнув ты кос хутсэв,
Хотал ёхнэ нупыл ты кос ёнгхамлалэв,
Сорни Посынг латнганув кос восгев.

Ятил Войкан, тысир олнэ тем вос олэв,
Номтанув нанг та ротмалтыянын,
Ань сытынгысь олэгыт туп сякыр халэвт,
Тананыл торген та лахъялтыянын.

Valahogy éldegélünk

Őseink sok nehézséget megismertek,
Egyelőre élünk, mint ők egykoron,
Vadakra vadászva járták az erdőket,
Hamarosan ínség kopog ajtónkon.

Sokféle élelmet árulnak a boltba',
De nekünk nincs kenyérre való pénzünk,
Hogyan éljünk meg – nincs, ki utat mutatna,
Hasztalanul miért folytatjuk könnyünk?

Az életünk miért lett ennyire nehéz,
Vajon miféle bűnt követhettünk el?
Talán fennhordtuk az orrunkat büszkén,
Magunkat vajh mibe ártottuk bele?

Habár Torumhoz még most is imádkozunk,
Őelőtte még mélyebbre hajlongunk,
Habár fejünkkel a Nap felé fordulunk,
Aranyos-Fényes szavakat suttogunk.

Drága Fehér Ég Atyánk, hadd éljünk ígyen,
Nyugtass meg bennünket, tőled ezt kérem.
Jól most csak a mohó sirályoknak megyen,
Őket bizony nagyon megnevetteted.

Посынг хотал

Иснас коньпалт инг турман эт,
Сымум тангхи олунгкв хоталэт.
Сымтект манрыг олы татыл ма,
Регын сымумт манрыг асирма?

Кастал олунгкв сака тарвитынг,
Поступтаве лёнгхум, хотьютын?
Хотьют эрнг ань катэ хартытэ,
Турман этыт анум ванттытэ?

Посынг хотал воснув молямлы,
Товлынг уйил тыгнув тыламлы.
Олунгкве тангхегум посынг мат,
Лылаянгкв тангхегум макем ат.

Хотал овыл катэ волькматас,
Сымум сягтынысь раталтас.
Иснас коньпалт сорнинг пос,
Урнэ хоталаквем ёхтыс ос.

Fényes nap

Odakünn sötét az éjszaka,
Szívem élni nappal akarna.
Szívecském belül miért rideg,
Meleg szívemben mért van hideg?

Komoran élni nehéz nagyon,
Ki világít nekem utamon?
Kezemet vajon ki fogja meg,
Éjsötétben engem ki vezet?

Siess, siess, fuss, fuss, fényes nap,
Szállj, repülj mihozzánk szárnyas vad.
Fényes földön akarok élni,
Földem illatát akarom szívni.

Becsúszott az első napsugár,
Szívem örvendezve dobog már.
Odakünn aranyos fény árad,
Napocskám tovább már nem várát.

Юнтуп выгум – сэтапыл пуптылум,
Тыстантым сымум лап-юнтыгпилум.
Нангын наскассыг ул вос уриглум,
Моляхнув нангын вос ёрувлылум.
Кит мат сав тал мен олсумен,
Ты хосыт маныр хонтсумен?
Манрыг аквьёт ат вермимен,
Киттыг олунгкв ат хасымен?

Юнтуп выгум – сэтапыл пуптылум,
Иснас тор палын тув тусьтыгпилум.
Нанг талын олунгкв ат касасегум,
Товлыл те мивем – ам тыламлэгум.
Товлы, кит мат ты олсумен,
Ёмас варен, хонтхатымен!
Сэтап тар лёнгхын юв ёнгхтэн,
Ятилке, ам палтум ёхтэн!

***

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Fogom a tűm, cérnát fűzök bele,
Szomorú szívem bevarrom vele.
Hogy ne várjalak hasztalan téged
Hogy elfelejtselek gyorsan téged.
Két földön éltünk mi sokat,
Mire vittük az évek alatt?
Együtt élni mért nem bírunk,
Ketten élni mért nem tudunk?

Fogom a tűm, cérnát fűzök bele,
Beleszúrom az ablakfüggönybe.
Nélküled élni nem nyugszom bele,
Szárnyam ha nőtt – elrepülök vele.
Elég volt két földön élnünk,
Gyere, szépítsd meg életünk!
Cérnaszál, fordulj csak vissza,
Kedvesem, jöjj, hozzám haza!

***

Országos Széchényi Könyvtár

Таквсы

Хальйив товыт хоям вотквен
Ласял нётнэг хосьяславет,
Эрыг хольт тан нювитавет.

Тувыл хальйив сорни луптат
Вотквен эл та алмаявет,
Ма янытыл тарталавет.

Хальйив суйтал вотын восги:
«Луптатенум хульгуптэлын,
Аквторыг ул тарталэлын.

Нётнэ луптан сорнинг посум,
Мирын вос мось сунсыглаве
Элыл тав вос касалаве.

Наскасыг хунь нётылтасум,
Таквсы хотал молямтасум,
Ам ты порат ёхты касум.

Тахмаегум – ёнгхамлэгум,
Руталиг мось люлянтэгум,
Луптатенум сусылтэгум.

Вот, нанг ётын мулумлангкв,
Анумн саканув кос ёмас,
Луптатенум тал ос хомус?»

Ősszel

Nyírágakat szellő simogatja
Lassan szépre simítgatja,
Énekével ringatgatja.

Majd az arany-leveleket
A szélúrfi leszaggatja,
Föld hosszában szerteszórja.

A nyírfa susog a szélnek:
«Hagyd meg levelecskéimet,
Ne tépd le egyszerre mindet.

Arany-levelű fényemet,
Az emberek hadd nézdeljék,
Messziről észre hadd vegyék.

Nem hiába ékesedtem,
Őszi napot siettettem,
Mert ekkor jön el örömem.

Kedvem kerekedik – forgok,
Aztán békén álldogálok,
Levélkéimet csodálom.

Szerelmes szellő úrfi,
Bár jó veled hancúrozni,
Csupaszon mit tudnék tenni?”

Ятил юрттем

Сэмыл соссыг самтегума,
Нанг нупылн туп сунсыквег,
Апрынг-каркам каттегума,
Нангын хот ат таратэг.

Ятил, ятил, ятил юрттем,
Анум салитым оньселн,
Тьи нётнэ эрыг суйтем,
Аквписыг хунтлылэлн.

Касынг оlnэ посынг хотал,
Сюниныг вос олылмен,
Матыр оlnэ савсыр топал,
Ул вос мен ат ваилмен.

Сэмыл суртгын самтегына,
Ам нупылм вос сунсыквег,
Апрынг-каркам каттегына,
Торгеннуv вос сынытэг.

Ятил, ятил, ятил юрттем,
Нангын сака эруптылм,
Каркам, номтынг, тынынг юрттем,
Нётнэ эргыл эргылылм.

Хотпа нупыл ёмас суснэ,
Юрткве оньсиглалэгум,
Анум эруптан ос урнэ,
Юрткве хонтыглалмум.

Kedves kis társam

Fekete ribiszke szemem
Egyre csak téged nézeget,
Ügyes-szorgos két kezem
Téged bizony el nem ereszt.

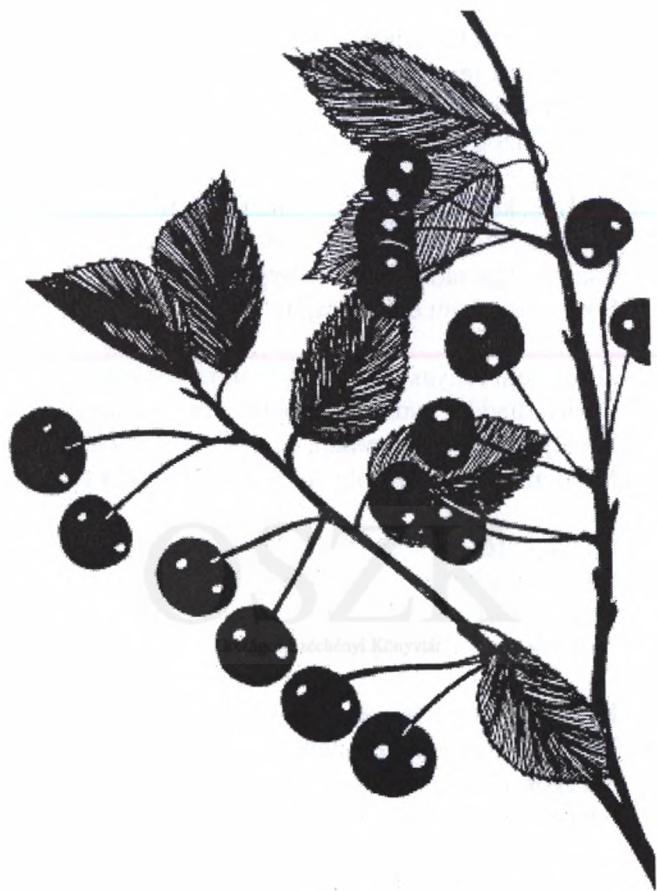
Kedves, kedves, jó párocskám,
Vigyázzál te mindig énrám,
Csak hallgassad folyton-folyvást
Szép dalocskám dallamkáját.

Örök életű fényes nap,
Kérlek, hadd legyünk boldogok,
Kerüljenek el minden nap.
Mindenféle gonosz dolgok.

Ragyogó fekete szemed
Engemet folyvást hadd nézzen,
Ügyes-szorgos két kezed
Engemet erősen öleljen.

Kedves, kedves, jó párocskám,
Téged oly nagyon szeretlek,
Szorgos, okos, jó párocskám,
Szép énekkel köszöntelek.

Másokra jó szemmel néző
Társacskám van biz énnekem,
Csak engem váró-szerető
Társacskára ráleltem.

Товлынг уйкве посынг самквел
Ам нумыл ма нупыл сунсэгум.
Русь мутранг товлынг хапквел
Яныг хон усн ам тыламлэгум.

Йивтар хольтпа савсыр яквет
Холтал витквеныл овтантэгыт.
Янгкв ольпына терын хапквет
Тыг-тув пелпысь яласэгыт.

Сотыра саввит савсыр усквет
Хунът тай нётнэг унтталымат.
Пакпал хурип савсыр колквет,
Масьтыр хотпатн тусьталымат.

Ма яныт ёхнэ хоса лёнгхквет
Сэтап таре хольт тарталымат,
Ма яныт оlnэ нётнэ ворквет,
Тучан хорам хольт янмалтымат.

Товлынг уйкве посынг самквел
Ам ма-вит нумыл сунсыгластем.
Русь мутранг товлынг хапквел
Тагт аги, тай матъёмас, яласастем.

Madárka két fényes szemével
Felülről nézek lefelé én.
Orosz-mód okos repülővel
Fejedelmi városba repülvén.

Szertegyökerező patakok
Végtelen vizei áradnak.
Vasból való fehér csónakok
Emerre-amarra siklanak.

Sok-sok várost felépítettek
Sok-sok várost megszépítettek.
Fél toboz formájú sok házat
Építettek hányat és hányat.

Hosszú utak futnak a földön
Cérnaszál módon tekeregnek,
Hímes erdők nőnek a földön,
Varrósdoz-díszként díszelnek.

Madárka két fényes szemével
Földet-vizet felülről néztem.
Orosz-mód okos repülővel
Én, szoszvai lány, jól repültem.

Лямйив сяхылн люлимен,
Воркве суе хунтлылмен.
Хунтлэн вор сывыртан суй –
Ворт оlnэ савсыр уй.
Палит суйты нётнэ луйгэ –
Тыи эрги товлынгуикве.
Тот та ховтыт лэнгн порги,
Сунсэн, хомус ховт тов торги.
Лямйив сяхылн люлимен,
Лям йив атыл лылытымен.

***

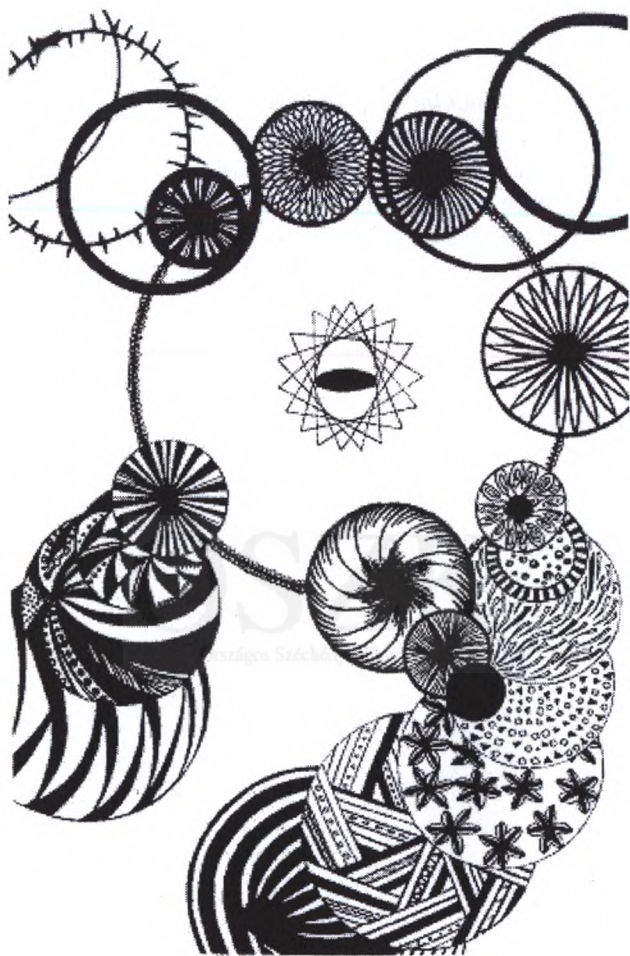
OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Állunk a zelnicebokornál
Hallgatjuk, az erdő hogy hangicsál.
Hallgassátok az erdősusogást,
A benne élő sok állat hangját –
Csicsergi nekünk egy kismadár.
Hallom a fülemben trilláját.
Ott a fenyőn egy mókus ugrál,
Nézd, reszket az ág, amint bugrál.
Állunk a zelnicebokornál,
Mohón szívjuk annak illatát.

***

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Уринэква, сэмыл товлынг,
Хоты ялапасын овлын?
Карыс йив товн унтыгпамын,
Тортал ронгхунгкв тахмаямын.
Яныг турыл ронтхувласын,
Тупкам сымтем сягтылтасын?
Ваим, сав мат яласэгын,
Матыр ати касалэгын.
Хот эрнг койп нанг хунтамлалсын,
Няйт хум хот эрнг касалалсын?
Маныр ур тав кайе каис,
Эрнг ань нангын матыр лягыс?
Таве хонтыглангкв тангхегум,
Сав тал ты кос урхатэгум.
Хоттай паль ворыт тав олы,
Ульпа сяхлыт унлы колэ.
Уринэква, сусылтэлын,
Лёнгхъяс анумн хултыглэлын.
Ратнэ койп ам хунтлантэгум
Няйт хум кае торгамтэгум...
Уринэква – сэмыл уйкве,
Манрыг холапас нанг суйквен?
Нангын хот ам рохтуптаслум,
Няйт хум урыл китагпаслум?

***

Fekete szárnyú Varjú-asszony,
Hol jártál előbb, madár-asszony?
Magas fa ágára kutyorodtál,
Kényedre-kedvedre kiabáltál.
Teli torokból rikoltoztál,
Hogy gyöngé szívem fölvidítsd tán?
Tudom én, sok földet bejártál,
Sejtem én, mennyi mindent láttál.
Tán dobszót hallottál valahol,
Talán sámánt láttál valahol?
Ki kiáltozva kiáltozott,
Neked talán valamit mondott?
Meg akarom őt már találni,
Elég volt rá sok évet várni.
Sűrű vadonban él valahol,
Háza tán egy cirbolyabokor.
Varjú-asszony, kérlek, mutasd meg,
Hagyj nekem valamilyen jelet.
A doboló dobót hallgatom
A sámánkiáltást felfogom...
Fekete madár Varjú-asszony,
Hangodat miért nem hallom?
Téged elijesztettelek,
Sámánról hogy kérdeztelek?

***

Szavak

<i>аги</i>	lány
<i>аги-пыг</i>	gyerek („lány-fiú”)
<i>агм</i>	betegség
<i>аи</i>	iszik
<i>акв</i>	asszony, néni
<i>акв</i>	egy
<i>акваг</i>	egyre, mindig
<i>аквнакт</i>	egyszer
<i>аквписыз</i>	mindig
<i>аквсѣс</i>	egyszer
<i>аквтон</i>	ugyanúgy, mintha, egyszer csak
<i>аквторыг</i>	egyszerre, rögtön
<i>аквтох</i>	szintén, ugyanúgy
<i>аквъѣт</i>	együtt
<i>алам</i>	ím
<i>алгаль</i>	fölfelé a folyón
<i>алмаи</i>	emel
<i>алымы</i>	sikerül
<i>алысьлы, алысьлалы</i>	vadászik
<i>ам</i>	én
<i>амп</i>	kutya
<i>амти</i>	én magam, saját
<i>ангкваты</i>	ránéz, rátekint
<i>анилап</i>	ölelés
<i>анум</i>	engem
<i>ань</i>	most, ím, hát
<i>апрынг</i>	ügyes, gyors
<i>апыг</i>	unokaöcs, unokahúg
<i>арась</i>	tűzhely
<i>Арина</i>	(női név)
<i>арыг</i>	felesleg(es), többlet, sok
<i>асирма</i>	hideg, fagy
<i>астлы</i>	befejez, elkészít
<i>ась</i>	apa

ат
ат, ати
атим
атумты
атхаты
атя

illat
nem
nincs
szagol, szagot érez
gyülekezik
apa

вагтал
вагтал паты
ваи, ваг
вайхатахты
вантты
вари, варыглы,
варыглалы, варати,
варапалы

erőtlen, gyenge
elfárad
tud, lát
ismerkedik
vezet
tesz, csinál, megcsinál, készít

вармалъ
вас
васинты
васынг
вата
ватихалт
ваты, ватлыгты
вериты
верми
вильт
вит
витсам
витынг
вови
вой
войкан
воль
волькматы
вор
воратэги
вос
восги

dolog
kacsa
lát, (meg)ismer
kacsás
part
gyakran
(bogyót) szed
kibír
bír
arc
víz
vízcsepp
vizes
hív
vaj
fehér, fényes
folyószakasz
csúszik
erdő
igyekszik, törekszik
hadd
susog, suttog

вот	szél
вот пыг	vihar, forgószél („szél-fi”)
вотанлалы	fújdogál
вотас	zivatar
вотгалы	simogat
воты, вотасты	fúj (a szél), befúj (hóval)
выг	vesz, visz, fog, hoz
ёвты	vesz
ёла	le, el
ёлальнуг	lentebb, mélyebbre
ёлыл	alulról
ёмас	jó, jól
ёмасы	sétál, járkál
емты, емтани	válik, változik vmivé, lesz
ёми, ёмыгты, ёмыгталы	jár, járkál
ёнги	játszik
ёнghi, ёнгхамлы	fordul, forog
ёр	erő, erős
ёрувлы	felejt, elfelejt
ёрынг	büszke
ёрынг	erős
ёт	-val/-vel
ёхты, ёхталы	megérkezik, jön, jut, bekövetkezik
инг	még
иснас	ablak
иснас тор	függöny („ablak-kendő”)
йив	fa
йивтар	(fa)gyökér
йикви	táncol
йис	kor, régi, ősi

<i>каи</i>	kiabál
<i>кай</i>	kiáltás
<i>каминът</i>	puha
<i>кан</i>	tér, terület
<i>кантмаялы</i>	megharagszik
<i>капай</i>	nagy, hatalmas
<i>карек</i>	bűn
<i>каркам</i>	szorgos
<i>карыс</i>	magas
<i>кас</i>	kedv, öröm
<i>касалы, касалалы</i>	észrevesz, megpillant
<i>касаси</i>	beleegyezik
<i>кастал</i>	kedvetlen, szomorú
<i>касынз</i>	minden
<i>кат</i>	kéz
<i>катпатта</i>	tenyér
<i>квалати</i>	fölkel
<i>-кве, -ке</i>	-ka/-ke (kicsinyítő képző)
<i>келп</i>	vér
<i>кит</i>	két, kettő
<i>китагпи</i>	kérdezget
<i>киттыг</i>	ketten, ketté
<i>койп</i>	varázsdob
<i>кол</i>	ház
<i>кон</i>	kint
<i>конынал</i>	(vmin) kívül
<i>кос</i>	hadd, bár
<i>Кульпас</i>	(egy falu neve)
<i>кур</i>	kályha, kemence
<i>курги</i>	ropog, zörög
<i>куринька</i>	kurinka (egy tánc neve)
<i>лави, лавыглы</i>	mond
<i>лагыл</i>	láb
<i>лай</i>	ím, mondom (töltelékszóként)
<i>лайхатахты</i>	rátámad, ráveti magát
	valakire/valamire

лакква	szét (igekötő)
лакква-урты	szétoszt
лап	be-, el-, le- (igekötő)
лапи	emelkedik
лапка	bolt
ласял, ласьлакв,	lassan, lassacskán, halkan
ласьмарт	
латнз, латынз	szó, beszéd, nyelv
лахъялты	megnevezett
лёмвой, лёмвог	szűnyog
лэнгх	út, ösvény, nyom
лөхъяс	ösvény
ликми	kerül, jut
ловтхаты	megmosakodik
ломт	darab
лонгхаль	lefelé a folyón
лонгханьсяп	csengő
лув	ló
луи	északi
луйз	csicsérgés
луйги	énekel, csicsereg
лунт	vadlúd, lúd
лунта	falevél
лурги	cseng
лылаи, лылты, лылыты	levegőt vesz, lélegzik
лылы	lélek, élet, lélegzet
лэнгн	mókus
лэпта	takaró
люли	áll (ige)
люлинг	magas
люль	rossz
люлюмты	odaáll, nekiáll
люлянты	álldogál
люньс эрыг	sírató dal
люньси	sír
ляги, лягалы, ляганты	mond, szól
лямйив	zelnice

ляпат	közel
лятги	pattog
ма	föld
ма-вит	világ („föld-víz”)
магыс	-ért, számára
малтым, малтын	meleg
ман	földes (akinek van földje)
ман	mi (személyes névmás)
манав	minket
манарыг, манрыг	miért?
манумты	szakít, tép
маныр	mi, ami
мань	kicsi
маньси	manysi
масьтыр	mester, mesteri, ügyes
матум	öreg
матъёмас	valami
матыр	valami
махум	nép
машина	autó
мен	mi (ketten)
менгкв	erdei manó, óriás
Месыг	(egy falu neve)
миг	ad
мины, минмигты	megy, megyeget
мир	világ; nép
мисхум	(jó) szellem, manó
мовалалы	nevet
молямлы	siet
молямты	siettet
молях	gyorsan
моляхнув	gyorsabban
моссертын	hamarosan
мось, мосьнув	kevés, egy kicsit, kissé
мот, мотан	más, másik
мотсирл	másképp

мувиньт	nevetés
мувиньталы	nevetgél
муйлунты	ajándékoz
мулум	pajkos, csintalan, vidám
мулумлы	csintalankodik; játszik, bolondozik
мус	-ig
мутра	bűvös erő, fortély
мутранг	fortélyos, bölcs, okos
най	úrnő, fejedelemasszony
най	tűz
нам	név
намаи	elnevez, hív
нан	ti
нанг	te
нангти, нангки	te magad
наскасыг	hiába
нёвумты	mozog, mozdul
нёл	orr
нелм	nyelv
нелм-сун	száj („nyelv-száj”)
нёлсам	orrcimpa
нёрамлы	nyüzsög
нётмыл	segítség
нётнэ	szép, csinos, tetszetős
нётылты	szépül, szépít
нила	négy
нильтан	meredek vízpart
новхаты	megérint
номи, номылматыглы	emlékezik, eszébe jut, gondol
номсы, номсахты	gondol, gondolkodik, elmélkedik
номт	gondolat
номтынг	okos
нонгх, нох	fel
нонгхаль	fel(felé)

нортумты	leterít, elterít
нот	kor, idő(szak)
нумыл	felülről
нупыл	felé
нуса	szegény
нэ	nő
нэгли	megjelenik
нэматыр	semmi
нэмхотъют	senki
нэмхунът	soha
нэн	ti ketten
нювиты	ringat
няврам	gyermek
няйт хум	sámán
нялынг	nyilas
нянghi	vonyít, szűköl
нянь	kenyér
няр	friss, zöld
ови	ömlik, folyik
овлын	először, kezdetben
овтанты, овтанталы	folydogál
овумты	ömlik, változik
овыл	első
овылсёс	először
овылты	kezd
овынг	sebes, ömlő
ойтыглы	fizet
олн, олын	pénz, ezüst
олнкас	pénztárca
олнсам, олынсам	pénzdarab
олнэ	élő, élet, levő, lét
олунса	élet
олы	él, van
олыглы, олыглалы,	éldegél, van, lakik
олмыгты	
ома	anya

оньси
оньсиглы, оньсиглалы
ос
оссувлы
осьхоль
отыр

навыл
пайн
накнал
пал
палт
палты, палты(г)лы
палым

паль
паль
парманты
паты, патани
пахвын, пахвынг
пелпысь
пес
пес порат
пил
пины
пины, пинумты
пити
пойки, пойкси
пойлттал

пойтыглы
понсы
пора
порги
пос
Посалтым
поступты

birtokol
birtokol(gat)
és, szintén, még, is, hát
elhagy, otthagyt
tréfa
fejedelem

фалу
nyírhéj puttony
fél toboz („toboz-fél”)
fél, valaminek a fele
-hoz/-hez/-höz; -nál/-nél
fűt, befűt
bizonyos időszak (alatt),
hosszúság
fűl
sűrű
szór, ráz
esik, hull, kezd
széles
gyorsan
rég
régén
bogyó
fél (ige)
helyez, rak
fészek
imádkozik, könyörög
abbahagyhatatlan, véget nem
érő
abbahagy
végződik, (be)érik
idő
ugrik
fény, világosság
(egy falu neve)
megvilágít

<i>посым</i>	füst
<i>посынг</i>	fényes, tiszta, ragyogó
<i>потыр</i>	beszéd, történet
<i>потырты, потырталы</i>	beszél, beszélget, mesélget
<i>похат</i>	valami mellett
<i>пуви</i>	fog, megfog
<i>пум</i>	fű, széna
<i>пумасина</i>	köszönet
<i>пумкан</i>	rét, mező
<i>пумысь</i>	vidám, érdekes
<i>пунгк</i>	fej (főnév)
<i>пури, пурхаты</i>	harap, harapdál
<i>пуссын</i>	minden, mindenki
<i>пут</i>	üst
<i>путги, путганты</i>	dobog
<i>пыг</i>	fiú
<i>пыл</i>	is

<i>рагаты</i>	összerogy
<i>ракв</i>	eső
<i>раквсам</i>	esőcsepp
<i>ратхаты</i>	csapkod
<i>раты, раталты</i>	ver, dobol
<i>регылты, регылтталы</i>	melegít
<i>регын</i>	meleg
<i>репи</i>	vet
<i>рови</i>	lehet, szabad
<i>ровтал</i>	érinthetetlen
<i>Роман Татъя</i>	(személynév)
<i>ронгхи, ронгхувлы</i>	kiált, kiáltoz
<i>ротмалты</i>	nyugtat
<i>рохтунты</i>	megijeszt
<i>рохты</i>	megijed
<i>рупата</i>	munka
<i>рупити, рупиталы</i>	dolgozik
<i>русинг</i>	rojtos
<i>русь</i>	orosz

<i>рут</i>	rokon
<i>руталъ</i>	szomorú, bús, levert
<i>сав</i>	sok
<i>савалы</i>	kínlódik
<i>савалын</i>	árva
<i>саваты</i>	kínoz
<i>саввит</i>	sokaság, mennyiség
<i>савмалталы</i>	megnövel, gyarapít, sokszoroz
<i>савмалты</i>	nő, növekszik, gyarapodik
<i>савсѣс</i>	sokszor
<i>савынг кан</i>	sírhely, temető
<i>савсыр</i>	sokféle
<i>саг</i>	hajfonat, copf
<i>саги</i>	fon
<i>сай</i>	árnyék, védett hely
<i>сака</i>	nagyon
<i>саканув</i>	nagyon, jobban
<i>салиг</i>	szomorúan
<i>салиты</i>	sajnál, óv
<i>сам</i>	szem
<i>самвит</i>	könny
<i>сангквалты</i>	hárfázik
<i>сангквълтап</i>	szankveltap (vogul hárfa)
<i>санс</i>	térd
<i>сар</i>	csak
<i>сартхаты</i>	bekeni magát
<i>сартын</i>	először
<i>састум</i>	sima, sík
<i>сат</i>	hét; száz
<i>сатани</i>	sötétedik, alkonyodik
<i>сѣлынг</i>	gazdag
<i>Семан Силька</i>	(személynév)
<i>сѣпиты, сѣпиталы</i>	elkészít, készít
<i>сир</i>	szer, fajta, szokás, mód
<i>сирыл</i>	módján, módon
<i>систамты, сыстамты</i>	tisztít

<i>совт</i>	kosár
<i>солвал</i>	só
<i>сопаслы</i>	tartalékol
<i>сорни</i>	arany
<i>сорнинг</i>	aranyos
<i>сорняты</i>	megremeg, megrázkódik
<i>сосанты, сосантэги</i>	öntöz
<i>соссы</i>	önt, áraszt
<i>сосхаты</i>	ömlik
<i>сосыз</i>	ribiszke
<i>сот</i>	boldogság, szerencse
<i>сотынысь</i>	szerencsésen
<i>сотыр</i>	ezer
<i>сохтыл</i>	egyenesen
<i>союм</i>	patak
<i>суин</i>	hangos, zajos
<i>суинысь</i>	hangosan
<i>суй</i>	hang, zaj
<i>суй пил</i>	áfonya
<i>суйтал</i>	zajtalan, csendes, hallgatag
<i>суйты, суйтанты</i>	hangzik, hallatszik
<i>сульги</i>	hull
<i>сумылы, сумыглы</i>	felhangzik, hallatszik
<i>сунсы, сунсыглы,</i> <i>сунсыглалы</i>	néz, nézeget, megvizsgál
<i>суп</i>	ruha, ing
<i>суп</i>	száj
<i>суртги</i>	ragyog, csillog
<i>сусылты</i>	megmutat
<i>сывырты</i>	susog
<i>сым</i>	szív
<i>сымынгысь</i>	buzgón, szívesen
<i>сыныты</i>	megölel, ölel
<i>сыс</i>	míg, mialatt, -ig
<i>сыстам</i>	tiszta
<i>сыстамты</i>	tisztít
<i>сытынг</i>	íves, hajlatos

сытынгысь
сэгумталы
сэкв
сэмыл
сэръёр
сэтан
сэтан тар
сюн
сюнинг
сявгылты
сягт
сягты
сягтылты
сягтым
сягтынысь
сякыр
сялтыглалы
сянь
сянь-ась
сяр
сярги
сяхыл

та
тав
таглынг
Тагт
тай, таи
таквсы
тал
тал, -тал
талы
тамле
тан
тан
тангхи
тара

gazdagon, bőségesen
letöröl
hűvös, friss
fekete
dicső, derék
cérna
cérnaszál
gazdagság, öröm
gazdag, bőséges, boldog
csepereg, csörgedezik
öröm
örül
felderít
örömmel, örvendő
örömmel, örvendő
mohó
bemegy, belép
anya
szülők („anya-apa”)
nagyon, egészen
sirat
zivatar; bokor

ím, az
ő
teli, teljes
Szoszva
az
ősz, őszi, ősszel
tél; év
-t(a)lan/-t(e)len, nélkül
hajóra, csónakba száll
ilyen
ők
húr
akar, kíván
át, keresztül

тарамлы	szétszéled, ereszkedik
тараты	enged, elenged
тарвит	nehézség
тарвитынз	nehéz
тарталы	ereszt
тарынг	fenyős, fenyves
татыл	üres, puszta
тах	aztán, később
тахмаи	akar, kedve kerekedik
таяни	lenyel, megeszik
таяты	megtölt
те	ha
-те	-ka/-ke (kicsinyítő képző)
тем	mód(on), mintegy
терын, терынз	vas(as), vasból való
тинсы	keres
тисзи	süvít
тит	kettő, két
тов	ág, gally
това	némely, egyes
тованакт	néha
товлы	elég
товлынз	szárnyas
товлынз уй(кве)	madár („szárnyas állatka”)
товлынз хан	repülő („szárnyas csónak”)
товыл	szárny
товылхати	elég
товынг	íjas, ágas
толы	olvad
толях	forrásvidék
тонт, тоныт	akkor, azután
тонал	rossz
тор	kendő
торгамталы	megért
торген	helyesen, alaposan, derekasan
торгеннув	alaposabb(an), helyesebb(en), erősebb(en)

<i>торсаль</i>	kendő
<i>тортал</i>	ügyesen, teljesen
<i>Торум</i>	Isten
<i>тоты, тотыгни</i>	visz, hordoz
<i>тох, тохи</i>	így, úgy
<i>тув</i>	oda
<i>тувыл</i>	azután; onnan
<i>туи</i>	nyár
<i>туйт</i>	hó
<i>туйтсам</i>	hópehely
<i>туйтыгни</i>	elrejt, befed
<i>тул</i>	felhő
<i>туля</i>	gyűszű, gyűrű
<i>тун, тункам</i>	csak
<i>тур</i>	torok
<i>тур</i>	tó
<i>турман</i>	sötét
<i>турсуй</i>	hang
<i>тусьты, тусьталы,</i>	felállít, épít, tesz
<i>тусьтыгни,</i>	
<i>тусьтыгналы</i>	
<i>тучан</i>	varrózacskó
<i>туя</i>	tavasz, tavaszi
<i>ты</i>	az, ez, ím
<i>ты кос</i>	bár, hiába
<i>ты порат</i>	ekkor
<i>ты хал</i>	közben
<i>ты хотал, тыхотал</i>	ma
<i>тыг, тыгле</i>	ide
<i>тыгнув</i>	idebb
<i>тыг-тув, тыгле-тувле</i>	ide-oda
<i>тыгыл</i>	innen
<i>тыи</i>	ez
<i>тыламлы</i>	repül
<i>тыналахты</i>	kereskedik
<i>тыналы</i>	árul
<i>тынынг</i>	drága

тыпылты	pazarol, elveszít
тысир	így
тыст	bú, bánat
тысты	bánkódik
тыт	itt
тэлы	tél
тэлы, тэлыглы	keletkezik, terem
тэнут	étel
тэн	étel, táplálék
тэпъялы	megesz
тэпынг	eleséges, táplálékos
тэрпи	kenőcs
тэтал	éhes
тюпынг	édes, kedves

уй	állat
уй-хул	állat („vad-hal”)
ул	ne
улмын	álmodozó
улыл	biztosan
улум	álom
улылы	ápol, óv
улым	magasztalt, dicsért
ульпа	cirbolyafenyő
унлы, унлахолы	ül, üldögel

унлыглары	
унтапы	leül, letelepszik
унтталы	tesz, rak, ételáldozatot rak
унтты, унттыпалы	helyez, rak, épít
унтыгпы	beül, leül
ур	hegy
ур, урыл	-ként, módon; -ról/-ről
уральталы	őríz
ургалы, ургалалы	vigyáz, óv, őriz
ури, уриглы	vár
уринэква	varjú
урты, уртыглалы	eloszt, szétoszt

урынг	hegyi, hegyes
ус	város
усхулы	utca
хайтталы	elfut
хайты	fut
халт	között
хальйив	nyírfa
халэв	sirály
хангхи	felemelkedik, felmászik
ханисьты, ханисьталы	tanít
ханьси	ismer, megismer, felismer
хан	csónak
харты	húz, von
харыгты	kiolt
хасы	tud, bír, képes
хасыглалы	ismer, tud
хасьтал	ismeretlen
ховт	lucfenyő
хои	talál, elér
хойхаты	megéri, érdemes, alkalmas
холапи, холыгни	elfogy, megszűnik, elmúlik
холтал	kifogyhatatlan, végeérhetetlen, végtelen
холтупты	elpusztít, elhasznál
холы	elmúlik, meghal
хольт, хольтна	-ként, -képpen, módjára
хомус	hogyan
хон	fejedelem, fejedelmi
хонтхаты	találkozik
хонты	talál, megtalál
хонтыглы, хонтыглалы, хонтыгни	megtalál
хорам	dísz, díszítés
хорамты, хорамталы	felékesít, feldíszít
хорамынг	ékes, díszes
хорги	súg

хоса	hosszú, messzi
хосанув	tovább, hosszabban
хосганты	csapkod
хосувлы	csapdos
хосъяслы	mozgat
хосыт	hosszában, mentén, során
хот	igekötő (ált.: meg-)
хот	hat (számnév)
хот	hol, ahol, valahol
хотал	nap
хотмус	valahogyan
хотпа	ember, valaki
хотталь	hová, valahová
хоты	aki, ami
хотыл, хоттыл	honnan, valahonnan
хотьют, хотит	ki, aki
хуи	fekszik
хул	hal
хултыглы	mutat, megmutat, megsúg
хулы	hál
хулынг	halas
хультупты	hagy, elhagy
хульты	marad
хунтамлы	meghall, (meg)hallgat
хунтлы, хунтлылы,	hallgat
хунтланты	
хунтлыглалы,	figyel, hallgat
хунтылалы	
хунь	mikor, valamikor; hát, vajon,
	hogy(ne)
хуньт	valahogy, valamikor
хурип	formájú
хурум	három
хутсы	hajlik, hajlong
эл, элы	el, előre, tovább
элаь	előre, tovább

элыл
элы-палт
эргалты
эрги
эргиглалы, эргыглалы
эргын
эрне
эрунты
эрыг
эрынг, эрнг
эссамты
эт
этиналаг

юв
ювле лави
юи-палт
юнтун
юнтыгны
юрт

я
Ягрим
ялапи, ялапалы
яласы, яласалы
ялтунты
ялыглы
янгк
янгкв ольпына
янгксам
янмалты, янмалталы
яныг
яныгми
яныт

янытлы
янытыл

messziről
előtt
énekel
énekel
énekelget
éneklés
fontos, kellő
szeret
ének
lehet; valószínűleg
szégyenkezik
éj, éjjel
este

vissza, haza
ellentmond, veszekszik
után
tű
varr
barát

folyó
Igrim (folyó- és falunév)
elmegy
sétál, járkál
feléleszt
letapos
jég
fehér (színű)
jégcsepp
nevel, nevelget
nagy
nő, felnőtt
méret, nagyság; nagyságú,
szélességű
dicsér, magasztal, tisztel
nagyságában, hosszában

ⁱ Szvetlana Gyiniszlamova elmondása szerint négy évvel édesanyja halála után egyszer rá gondolva fáradtan ballagott hazafelé, amikor váratlanul meghallotta a hangját: jajongva énekelt. A költő úgy gondolja, hogy négy év elteltével, mielőtt Abban a Világban nyugalmat talált volna a lelke, ki kellett sírnia magát, hogy fájdalom és sértődöttség nélkül mehessen el Oda. Ez pontosan négy évvel édesanyja halála után történt. Ezt megelőzően soha, ezt követően viszont többször is hallotta a hangját: hol énekelt, hol beszélt hozzá.

ⁱⁱ A költő gyermekkorában hallotta először, hogy a fájdalom erejét a kutya harapásához hasonlították. A falun élő manysik négyhat kutyát is tartanak családonként. Az ebek szabadon kóborolnak az utcán, így szinte mindenki megtapasztalta már életében, mennyire tud fájni a kutyaharapás. Szvetlana Gyiniszlamova édesanyja igen sokat szenvedett, míg nyelőcsőrákban meghalt.

ⁱⁱⁱ A 'vaj' valamely pozitív cselekvés, tulajdonság állapot kifejezésére a magyarban is gyakori (megy, mint késben a vaj; vajszíve van; olyan puha, mint a vaj stb.) A manysik például gyakran használják az efféle kifejezéseket: úgy áradnak szavai, mint a vaj; olyan jó a szívemnek, mintha vajban fürdene. A költő kiegészítése szerint az összehasonlítás alapja a cseppfolyós hal- vagy kacsaszír, amelyet nem sütéssel, hanem főzéssel nyernek: a leves felszínén úszó zsírréteget lekanalazzák, majd nyírkéreg bődönkébe teszik. Az Ob folyó halai a legzsírosabbak.

^{iv} Lásd 3. lábjegyzet!

^v A vogul nép mitikai alakjai (képzeletbeli lényei) az égen, a levegőben, a földön, a vízben és az alvilágban élnek. A menkvek (óriások) a földön lakók közé tartoznak. Fáknaál magasabbra nőnek. Arcuk emberi, de állati vonásokkal is bírnak. Gonosz lények, ritkán, de létezik jóindulatú menkv is. (Munkácsi nyomán). Van egy Menkv nevű folyócska is, melynek partján fekszik Menkv falu. A költő édesapja e Menkv faluban élő nemzetségből származott.

16135/20

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Kiadó: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Felelős kiadó: Pitrik József menedzserigazgató
Terjedelem: 7,25 ív (A5)

Nyomdai kivitelezés:
Opár Bt. Budapest, Czákó Győző ügyvezető

ISBN 978 963 7356 87 7

9 789637 356872 >

SZEGEDI
EGYETEMI
KIADÓ